

Metafilozofia przekonań instytucjonalnych

Celem wystąpienia jest zarysowanie możliwych alternatywnych metafilozoficznych ujęć przypisywania przekonań i innych stanów intencjonalnych grupom instytucjonalnym, takim jak korporacje, parlamenty czy sądy.

W pierwszej części wykładu zaprezentuje aktualny stan debaty filozoficznej w tej materii. Dominujące aktualnie są dwa stanowiska: mocnego realizmu oraz eliminatywistycznego redukcjonizmu. Mocny realizm głosi, że grupy instytucjonalne mają faktycznie przekonania oraz intencje oraz mogą działać na podstawie tych stanów. Ponadto te stany grupowe superwenują na, lecz nie są redukowalne do jednostkowych przekonań. Jakkolwiek realizm jest stanowiskiem w dużej mierze kontrintuicyjnym, to jednak cieszy się aktualnie dużą popularnością. Na rzecz realizmu przemawiają argumenty trojakiemu typu. Po pierwsze wskazuje się, że przypisywanie realnych stanów mentalnych grupom instytucjonalnym jest niezbędne aby uzasadnić przypisywanie im odpowiedzialności. Po drugie, twierdzi się, że współczesne teorie na temat natury stanów mentalnych, np. funkcjonalizm czy teoria systemów intencjonalnych, dopuszczają przypisywanie intencji tego typu obiektom. Trzeci rodzaj argumentu zasadza się na niemożliwości zredukowania przekonań grup do przekonań jednostkowych.

Przeciwnie stanowisko zajmują eliminatywistyczni redukcjoniści, którzy twierdzą, że po pierwsze, nieredukowalne grupowe stany umysłowe nie istnieją, a po drugie, że możliwe jest dokonanie redukcji zdań w których rzekomo mówimy o przekonaniach grupowych do zdań przypisujących stany mentalne i działania podmiotom jednostkowym (choć ta redukcja może być nietrywialna). W mojej opinii oba dominujące stanowisko – zarówno realistyczne jak i eliminatywistyczne – zakładają pewną formę metafilozoficznego realizmu, w myśl którego spory filozoficzne posiadają obiektywne odpowiedzi, których znalezienie jest kwestią nietrywialnych badań.

W drugiej części wystąpienia przedstawię dwie możliwe alternatywy dla tego realistycznego założenia: fikcjonalistyczne i deflacionistyczne. Fikcjonalne podejście do kwestii przekonań instytucjonalnych jest aktualnie mało popularne w filozofii, jednak jest często przyjmowane w teorii prawa oraz w teorii przedsiębiorstwa. Moim zdaniem, aby rzetelnie ocenić zasadność podejścia fikcjonalistycznego konieczne jest jego właściwe sformułowanie; jeśli dokonamy

tego, to może się okazać, że część zarzutów jakie standardowo wysuwa się wobec ujęcie fikcjonalistycznego jest nietrafna.

Deflacionizm w kwestii przekonań grupowych jest stanowiskiem w dużej mierze hipotetycznym: moja prezentacja tego stanowiska będzie oparta na ujęciu istnienia grup społecznych w wydaniu Thomasson. Jednak i deflacionizm może okazać się interesującym podejściem, jeśli sformułujemy to stanowisko w sposób poprawny.

Ostatnim elementem wystąpienia będzie próba sformułowania kryteriów, które umożliwiły by nam wybór między zaproponowanymi przeze mnie możliwościami. Według mnie wybór stanowiska metafizycznego w omawianej kwestii zależy od odpowiedzi na dwa fundamentalne pytania. Po pierwsze, czy atrybucje przekonań i innych stanów intencjonalnych do grup mogą być literalnie prawdziwe? Po drugie, czy te atrybucje są niezbędne w wyjaśnieniach teoretycznych? Odpowiedzi na te dwa pytania umożliwią mi sformułowanie typologii stanowisk metateoretycznych w kwestii przekonań instytucjonalnych.